

Isabel Allende

De Japanse minnaar

Vertaald uit het Spaans
door Henk van den Heuvel

UITGEVERIJ

XL

DEVENTER

Ga niet weg, schuwe schim van mijn geliefde,
Toverbeeld dat ik bovenal adoreer,
Wonderschone illusie voor wie ik graag zou sterven,
Zoete fantasie waarnaar ik bij leven al smacht.

– Sor Juana Inés de la Cruz

Lark House

Irina Bazili ging bij Lark House aan de slag in 2010, drieëntwintig jaar jong en zonder veel illusies, want al sinds haar vijftiende zwierf ze van stad tot stad als een meisje van twaalf ambachten en dertien ongelukken. Ze kon niet vermoeden dat ze in dit bejaardencentrum bij Berkeley haar ideale werkkring zou vinden en dat ze in de drie jaar die volgden even gelukkig zou worden als in haar kindertijd, voordat het noodlot haar toekomst had vergald. Lark House was rond 1950 gesticht om bejaarden met een schamel inkomen een menswaardig onderdak te bieden en had door onduidelijke oorzaken vanaf het begin progressieve intellectuelen, overtuigde esoterici en minder geslaagde kunstenaars aangetrokken. Met de jaren was het in een aantal opzichten veranderd, maar nog steeds liet het ieder van zijn bewoners naar draagkracht betalen om zo in theorie een vorm van maatschappelijke en raciale diversiteit na te streven. In de praktijk bleken het allemaal blanken uit de middenklasse, de diversiteit beperkte zich tot een mistig onderscheid tussen vrijdenkers, personen die het in het spirituele zochten, sociale actievoerders, milieuactivisten, nihilisten en een paar van de weinige hippies die er rond de Baai van San Francisco nog in leven waren.

Tijdens Irina's eerste gesprek met Hans Voigt, de directeur van het centrum, liet deze haar weten dat ze nog te jong was voor zo'n verantwoordelijke functie. Maar omdat er dringend in een vacature op de afdeling administratie en begeleiding moest worden voorzien, mocht ze als invalkracht aan het werk zolang de juiste gegadigde niet was gevonden. Hetzelfde wat hij van háár zei, kon ook van hem gezegd worden, vond Irina. Met zijn bolle wangen leek hij een vroegtijdig kalend jongetje voor wie de taak om deze instelling te leiden beslist te zwaar zou zijn. Later zou haar duidelijk worden dat het uiterlijk van Voigt op een bepaalde afstand en bij slecht licht bedrieglijk overkwam; in werkelijkheid was hij al vierenvijftig en had hij zich bewezen als een uitmuntend bestuurder. Irina verzekerde hem dat haar gebrek aan opleiding werd goedgemaakt door de ervaring die ze in de omgang met bejaarden had opgedaan in Moldavië, haar geboorteland.

Het verlegen glimlachje van de sollicitante vertederde de directeur, hij vergat haar om een getuigschrift te vragen en begon direct de werkzaamheden van haar functie op te sommen, die in een paar woorden konden worden samengevat: het leven gemakkelijker maken voor de gasten van het tweede en derde niveau. Voor die van het eerste niveau was Irina niet verantwoordelijk – zij woonden namelijk zelfstan-

dig, als huurders in een appartementengebouw – en evenmin voor de gasten van het vierde, treffend Het Paradijs genoemd, omdat die in afwachting waren van hun vertrek naar de hemel, het grootste deel van hun tijd zaten te knikkebollen en geen behoefte hadden aan de diensten die Irina moest verlenen. Het zou haar taak worden de bewoners te begeleiden naar arts, advocaat of boekhouder, hen te helpen bij het invullen van medische of belastingformulieren en boodschappen en dat soort karweitjes met hen te doen. Met die van Het Paradijs kreeg ze alleen te maken als hun begrafenis moest worden georganiseerd, maar daarover zou ze van geval tot geval speciale instructies ontvangen, zei Hans Voigt, want de wensen van de stervenden kwamen niet altijd overeen met die van hun familieleden. De mensen in Lark House hingen allerlei gezindten aan en begrafenissen wilden nog weleens op vrij gecompliceerde oecumenische plechtigheden uitdraaien.

Voigt wees erop dat alleen huishoudelijk, verplegend en verzorgend personeel verplicht was een uniform te dragen, en dat er voor de overige werknemers een stilzwijgende dresscode gold. Respect en goede smaak waren daarbij de criteria. Haar T-shirt met de opdruk van Malcolm X, bijvoorbeeld, werd door de instelling ongeschikt bevonden, zo zei hij met nadruk. Het was de kop van Che Guevara en niet die

van Malcolm X, maar Irina zette dit niet recht want ze veronderstelde dat Hans Voigt nooit gehoord had van deze guerrillastrijder, die een halve eeuw na zijn heldendaden nog slechts bewierookt werd op Cuba en door een handjevol radicalen in Berkeley, waar zij woonde. Het shirtje had haar twee dollar gekost in een tweedehandszaak en was zo goed als nieuw.

‘Het is hier verboden te roken,’ waarschuwde de directeur.

‘Ik rook niet en ik drink niet, meneer.’

‘Bent u goed gezond? Dat is belangrijk bij het werken met bejaarden.’

‘Ja.’

‘Is er een probleem waarvan ik op de hoogte zou moeten zijn?’

‘Ik ben verslaafd aan videogames en fantasynovels. U kent ze wel, Tolkien, Neil Gaiman, Philip Pullman. Verder was ik honden, maar daar ben ik niet veel uren aan kwijt.’

‘Wat u in uw vrije tijd doet moet u zelf weten, jufvrouw, als u uw hoofd maar bij uw werk houdt.’

‘Natuurlijk. Heus, meneer, als u mij een kans geeft, zult u zien dat ik heel goed met oudere mensen kan omgaan. U zult er geen spijt van hebben,’ zei ze, blakend van gespeeld zelfvertrouwen.

Na afloop van het officiële sollicitatiegesprek in zijn kantoor maakte de directeur met haar een rondgang

over het complex, dat plaats bood aan tweehonderdvijftig personen met een gemiddelde leeftijd van vijftientachtig jaar. Lark House was het luisterrijke buitengoed van een chocolademagnaat geweest en door hem aan de stad geschonken, samen met een genereuze dotatie om het in stand te houden. Het bestond uit het oorspronkelijke buitenhuis: een protserig kasteeltje waarin de kantoren, gemeenschappelijke ruimtes, bibliotheek, eetzaal en workshops waren gevestigd, en een reeks sfeervolle paviljoens met daken van houten spanen, die een harmonieus geheel vormden met het parklandschap. Dit maakte een verwilderde indruk maar werd in werkelijkheid keurig onderhouden door een ploegje tuinlieden. De gebouwen met zelfstandige woningen en die waarin het tweede en derde niveau waren ondergebracht, stonden met elkaar in verbinding via brede overdekte corridors waar men zonder hinder van de weersomstandigheden in een rolstoel kon rijden en die door hun glazen wanden uitzicht boden op het natuurschoon, de beste balsem op de wonden van iedere leeftijdsgroep. Het Paradijs, een constructie van geïsoleerd beton, zou uit de toon zijn gevallen bij de rest als het niet volledig overwoekerd was door klimop. De bibliotheek en de recreatiezaal waren op elk tijdstip toegankelijk, de schoonheidssalon had flexibele openingsuren en in de workshops werden

allerlei cursussen aangeboden, van schilderen tot astrologie, voor wie hoopte dat de toekomst nog iets in petto had. In de WINKEL VAN VERGETEN VOORWERPEN, zoals het opschrift boven de deur vermeldde, werden door vrijwilligsters kleding, meubels, juwelen en andere schatten verkocht, die door bewoners waren afgedankt of door overledenen achtergelaten. ‘We hebben een eersteklas cineclub. Drie keer per week worden er films gedraaid in de bibliotheek,’ zei Hans Voigt.

‘Wat voor films?’ vroeg Irina, in de hoop dat het om vampiers en sciencefiction ging.

‘Ze worden door een commissie geselecteerd en misdaadfilms hebben de voorkeur, men is dol op die van Tarantino. Er heerst hier een bepaalde fascinatie voor geweld, maar schrikt u niet, men begrijpt dat het fictie is en dat dezelfde acteurs later weer in andere films spelen, gezond en wel. Laten we zeggen dat het genre een uitlaatklep biedt. Verscheidenen van onze gasten hebben fantasieën waarin ze iemand vermoorden, meestal iemand uit hun familiekring.’

‘Ik ook,’ beaamde Irina zonder aarzelen.

Hans Voigt, die dacht dat ze een grapje maakte, schoot in een vergenoegde lach. Hij waardeerde gevoel voor humor bij zijn werknemers bijna evenzeer als geduld.

In het park met eerbiedwaardige bomen dartelden

eekhoorntjes onbekommerd rond, evenals een onge-
woon groot aantal herten. Hans Voigt legde Irina uit
dat de hinden hier hun jongen kwamen werpen en
zogen, totdat die zichzelf konden redden, en dat het
landgoed ook een toevluchtsoord was voor vogels,
in het bijzonder voor leeuweriken. Vandaar de naam
Lark House: huis van de leeuweriken. Op verschil-
lende plekken stonden camera's strategisch opgesteld
om de dieren in hun natuurlijke omgeving te obser-
veren, en tegelijk ook de oudjes, want die zouden
misschien verdwalen of een attaque kunnen krijgen.
Maar over een echt beveiligingssysteem beschikte
Lark House niet. Overdag bleven de deuren open en
alleen een koppel ongewapende surveillanten deed
er zijn ronde. Het waren gepensioneerde agenten van
respectievelijk zeventig en vierenzeventig jaar. Meer
was niet nodig, geen enkele boef zou zijn tijd ver-
spillen aan het overvallen van onbemiddelde bejaar-
den. Ze kwamen twee vrouwen in een rolstoel tegen,
verder een groepje dat sleepte met schildersezels en
verfkisten voor een les in de open lucht en een paar
bewoners die hun hond uitlieten, al net zo versleten
als zichzelf. Het landgoed grensde aan de baai en bij
vloed kon je er gaan kajakvaren, zoals sommige gas-
ten deden bij wie de ouderdom nog niet met gebre-
ken was gekomen. Zo zou ik graag willen leven, be-
dacht Irina zuchtend, terwijl ze met volle teugen het

zoete aroma van pijnbomen en laurier opsnoof en dit aangename complex vergeleek met de ongezonde krochten waarin ze sinds haar vijftiende tijdens haar omzwervingen was beland.

‘Tot slot, juffrouw Bazili, moet ik u vertellen over de twee geesten, want hoogstwaarschijnlijk zal dat het eerste zijn waarvoor het personeel uit Haïti u waarschuwt.’

‘Ik geloof niet in geesten, meneer Voigt.’

‘Heel goed. Ik ook niet. Die van Lark House zijn een jonge vrouw gehuld in een gewaad van roze sluiers en een kind van een jaar of drie. Zij is Emily, een dochter van de chocolademagnaat. Arme Emily stierf van verdriet toen haar zoontje in het zwembad verdronk, tegen het eind van de jaren veertig. Daarna is de magnaat van het landgoed vertrokken en heeft hij de stichting in het leven geroepen.’

‘Is het jongetje verdronken in het zwembad dat u me hebt aangewezen?’

‘Precies. Maar verder is er bij mijn weten nooit iemand in verongelukt.’

Al snel zou Irina haar mening over geesten herzien, want ze zou ontdekken dat veel bejaarden constant door hun overledenen werden vergezeld. Emily en haar kind waren niet de enige geesten die er huisden.